

Franckesche Stiftungen zu Halle

Rector Academiæ Lipsiensis Ad Festivitatem Pentecostes, Solenni Ritu, In Templo Academico Celebrandam, Utriusque Reipublicæ Proceres Et Cives ...

Fleischer, Christoph

[Leipzig], [1706?]

VD18 90816854

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-200587

E divinis fidei mysteriis, quæ Christianis ad salutem cognitu necessaria sunt, non ita pridem, in duorum solennium festorum celebratione, quædam ad fidem & spem nostram, quam in Christo habemus, corroborandam disseruimus. Jam sanctum Pentecostes festum nos commonet, ut quæ in illo τὰ μεγάλα τῶ Θεῷ manifestata sunt,

attendamus, prædicemus, divinamque munificentiam erga mortales inde cognoscamus atque debitis extollamus laudibus. Illa autem velut in compendio historia divini scriptoris Lucae Act. II pandit. Cum enim Apostoli die maxime solenni, uno in loco congregati essent, ut unum omnium illorum munus, eundem Spiritum eandemque fidem esse constaret, Spiritus S. super illos plane miraculoso modo, juxta promissionem DEi per Prophetas ante factam effusus est, spectantibus & admirantibus hæc DEi magnalia multis, quæ præsentibus tumerant, gentibus, ut tanti miraculi gloria fieret illustrior atque ad populos emanaret peregrinos, quos Domini sui jussu, Apostoli ceu Evangelii præcones publici adire debebant. Multæ hujus miraculi partes sunt, quas laudatus Evangelista recenset; sed chartæ hujus angustia non capit, ut eas partitim dilucidemus. Summa igitur tantum illarum capita attingemus.

L. Kufnerberg

Primum est, quod Deo, venti Symbolo ad manifestandam Spiritus S. effusionem & præsentiā uti placuerit; cum repente sonitus e cœlo tanquam ruentis flatus vehementis existeret, totamque domum, ubi Apostoli confederant, impleveret. Tali enim Symbolo Spiritus S. præsentiā & occulta sensibus operatio, in divinis literis adumbrari solet, (Joh. III, 18. XX, 22.) Ignis etiam, cujus mentio fit figura, ejusdem virtutis in animis hominum efficacis signum est, Luc. III, 6. Quia ille animos illuminat, purgat atque incendit fidem. Hinc Apostolorum linguæ dispersitæ instar ignis visæ sunt, flammulas forte ignis in forma pyramidalī repræsentrantes. Sed majus singularis præsentiæ Spiritus S. τελεμαχίον illico adparuit; quando Apostoli intus agitante hoc Spiritu, aliis lingvis, quarum ante rudes fuerant, loqui cœpissent. Quod miraculum quidam cum Desid. Erasmo minuere ausi sunt, existimantes & contendentes, istud non in Apostolorum linguis, sed in auditorum linguis diversorum auribus contigisse. Quia, ut Erasmus opinatur, sermo Apostolorum fuisset *impositus, inconditus, etiam imperfectus, perturbatus & aliquoties solacissans*; adeoque Spiritui S. non posse tribui. Enimvero profana hæc Erasmi sententia, a Beza multisque aliis Theologis dudum confutata fuit, cum a blasphemia in Spiritum S. cujus afflatu & instinctu Apostoli locuti sunt omnes, parum abesse videatur. Liberum quippe fuit sapientissimo dicendi Magistro, in unaquaque lingua, vel grande & sublime, vel humile dicendi genus Apostolis θεοπνευστοῖς communicare. Nam scopus illius non fuit, profanas auditorum aut lectorum verbi sui aures mellitis verborum globulis aut politis linguarum formulis demulcere; sed verbi sui penetrante efficacia omnium animos illuminare atque expugnare; ut ad DEum per Evangelii præconium converterentur, (1. Cor. I, 18. seqq. c. II, 1.) Major ergo nobis hic est divini testis Lucæ autoritas, quam Erasmi. Is enim (Act. II, 4. 6. 8. 12.) diserte

ferre affirmat, peregrinos etiam Apostolorum auditores, quos commemorat, obstupuisse; quod illorum quisque lingua, in qua nati essent, Apostolos audierint loquentes & intellexerint. Et nemo sane vel ex S. literis vel temporum istorum annalibus probavit; quod Apostoli subinde una tantum lingua utentes, ab auditoribus diversarum gentium & linguarum intellecti sint. Nemo interim ausit determinare, quot linguas singulis Apostolis, in illo Pentecostes festo, Spiritus S. inspiraverit memoriaeque illorum impresserit. Et si Ambrosius existimat, cum ad omnes gentes aeternorum mysteriorum isti praedones essent designati, omnium totius orbis linguarum notitiam quoque consecutos esse. Novam praeterea etiam Cl. Salmasii opinionem rejicimus, qui donum illud linguarum non ultra unum tantum diem durasse, & Apostolos postea interpretibus apud gentes usos esse, quae opinio etiam Erasmi fuit. Nam si ex Christi promissione (Joh. XIV, 17. XV, 26. Act. I, 8.) Spiritus S. apud Apostolos mansit, & intra eos fuit; omnino verisimile est, eos donum linguarum per miraculum sibi communicatum etiam retinuisse: praesertim cum eodem in praedicatione Evangelii apud gentes lingua diversas opus esset.

Præter vero hoc memoratum jam insigne DEI donum, aliis iisque sublimibus donis sapientiae per S. enthusiasmum Apostoli dotati fuerunt. Quia Luca teste, (Act. II, 4.) omnes Spiritu S. repleti sunt: ut eo agitante in voces & laudes magna contentione eruperint, DEique magnalia & beneficia a CHRISTO nobis parta diversis linguis praedicarint. Horum enim uberiores cognitionem ex immediata Spiritus S. illuminatione & suggestionem perceperunt (Act. I, 7. Ephes. III, 5.) Diversa haec quidem Iudicia auditorum & spectantium hujus miraculi a Luca memorantur. Nonnullos enim sacer quidam stupor occupavit; alii vero *χλευάζοντες*, hunc Spiritus S. enthusiasmum fannis atque convitiis exceperunt. Quos empæctas tamen D. Petrus in publico cœ-

tu gravissima oratione apologetica, cum ignorantia tum malitia convicit, demonstrando enthusiasmum hunc suum fuisse a Spiritu S. adeoque divinum. Nam triplex in S. literis & historia occurrit enthusiasmus: unus, est *divinus*, alter *naturalis*, tertius *præternaturalis* vel *diabolicus*. Inde enthusiasmus a causa, unde afflatus provenit, nomen sortitur diversum; ita, ut qui divinus audit, (Suida in Lexico explicante,) ὑπὸ ἐνθεῶν πνεύματι κατέχεται, idem sit, ac a *divino Spiritu occupari*; vel ut Hesychius eum describit, quando tota anima ἐκλάμπεται ὑπὸ τῆς Θεῆς, a *DEO illuminatur*. Hinc Propheta & Apostoli ἐνθεοί, θεοί, *DEO pleni, divini*: item θεοφορέημενοι, ἐνθεσιῶντες, *Numine divino afflati*, vocantur. Quia per hunc mens hominis a Spiritu S. illuminatur, ut res divinas & mysteria manifestata percipiat, intelligat ac eloqui possit. Atque hoc entusiasmo in V. T. Prophetas, & in Novo, Apostolos gavisos esse, inter Christianos satis notum est, & ex historia effusionis Spiritus S. quam Lucas describit, & Petrus ex Joële probat, ulterius confirmari potest. *Naturalis* autem enthusiasmus a causis naturalibus aut præternaturalibus provenit: ut sunt sublime hominis ingenium contemplativum, aut temperamentum melancholicum, quale nonnullis philosophis & poëtis contigit, qui vates ideo appellari solent. Accidit tamen quandoque talis enthusiasmus aut furor morbo laborantibus, in quibus phantasia ex intemperie temperamenti, aut nimio caloris æstu turbata vel corrupta fuit: qui ἐνθεσιάζοντες aut μανίαν ἔχοντες dicuntur, variaque fingere, aut vaticinari futura solent, quæ multis videntur. Horum in historia naturali & medica exempla non raro occurrunt. *Diabolicus* autem enthusiasmus præternaturalis est, quo DEO permittente, Diabolus mentes hominum occupat, iisque mirabiles rerum ideas inprimit, quas illo inspirante & agitante, deinde sermone sæpe exotico produnt; ut vaticinari videantur imperitis. Miror hujus enthusiasmi effectus

aut

aut lusus historia passim memorat, quos hic recensere nimis prolixum foret. De divino enim Apostolorum entusiasmo pauca tantum dicere volui, qui toto genere ab aliis dictis jam speciebus differt; ac adeo etiam caute, quando de enthusiastis sermo est, discernendus venit. Ne cum profanis hominibus aut empæctis, omnis enthusiasmus promiscue vel Diabolo vel corruptæ phansie aut temperamento hominis tribuatur, aut pro deliramento habeatur. Quod esset divinam *θεόπνευσιν*, qua Moses, qua Prophetæ, qua Apostoli gavisi sunt, deridere aut negare. Equidem divinus ille enthusiasmus a Spiritu S. immediate proveniens, quippe qui charisma Prophetarum & Apostolorum extraordinarium fuit, post illorum ætatem cessavit, & quæ ejus in historia ecclesiastica memorantur exempla, rariora sunt. interim vero Spiritus S. per verbum suum nobis in S. Scriptura revelatum, devote illud tractantibus ac meditantibus, veros rerum divinarum conceptus & sensus salutes suggerere haut defuit. Quæ suggestio etiam enthusiasmus divinus vocari potest. Quem enim in finem alias verbi divini præcones & doctores in tractatione S. Scripturæ, lumen ejus ductumque publice expetunt; aut cur multi doctores, qui supra carnalem irrogenitorum pseudorthodoxiam sapiunt, *ἐν θεοῖς* vocantur; nisi quod divinorum conceptuum enthusiasmum mediante verbo expetant, & quod illorum scripta Spiritus S. afflatum spirent? contra vero sola scientia & eruditione humana inflatorum doctrina frigida est, nec animos hominum ita penetrat, ut eorum doctrina, qui ex DEo nati, ac a Spiritu S. per verbum illuminati sunt. Qui vero carnali sapientia tument aut Scholasticam tantum orthodoxiam crepant, aut speculationes carnis & somnia *ψευδώνυµα γνώσεως* jactant, illos enthusiasmus Papalis occupavit, quem Lutherus noster in *Articulis Smalcaldicis* (parte III. aphor. 8. p. 332. edit. Lips.) describit, & pag. sequ. 333 proscribit: cum ille, ut furor enthusia-

sticus

sticus Anabaptistarum, a maligno Spiritu, Diabolo & carne proficiscatur. Ab hoc autem omnes sibi caveant, qui Spiritus S. & Christi participes fieri, ejusque virtutem persentiscere divinam cupiunt. Sanctus enim Spiritus impura hominum corda & vana scientia inflatorum animos nec intrat nec eosdem illuminat, ut Christum vera fide amplecti, eidem vivere, ac salvi fieri queant. Quia Spiritus Christi est Spiritus Sanctitatis ac puritatis, qui omnem vitiorum animi foetorem abominatur. Hac de causa etiam inter alias, quas adduxit rationes, Juvenis eximius & praestantissimus *CHRISTOPHORVS LVDOVICVS STIEGLIZ*, *Lipstensis*, *Philosoph.* & *B. A. Baccalaureus* necnon *Theologiae Studiosus industrius*, cras DEO dante, hora XII. ductu Scripturae S. de columba, *Spiritus S. Symbolo*, verba ex umbone templi Paulini facere instituit: ut de Ejus persona, officio & beneficiis ulteriorem meditandi ansam piis atque benevolis auditoribus praebat. Quapropter VOS, VTRIUSQUE REIPUBLICAE PROCERES AC CIVES HONORATISSIMI, ea, qua decet, humanitate rogamus atque commoneamus, dignemini laudato Stieglizio favere, eumque per breve temporis spatium peroraturum benevole auscultare.

P. P. Lipsiae d. XXII. Maj. A. CHR.

M DCC VI.

Literis CHRISTOPH. FLEISCHERI.